

Кръгла маса на тема “Ситуацията в Украйна и нейното отражение върху сигурността на България”

На 16.04.2014 г. в конферентната зала на БАН се проведе кръгла маса на тема “Ситуацията в Украйна и нейното отражение върху сигурността на България”, организирана от Центъра за изследване по националната сигурност и отбрана към БАН и Софийски форум за сигурност. В дискусиите участие взеха експерти от Министерство на външните работи, Министерство на вътрешните работи, Министерство на отбраната, Министерство на земеделието, Министерство на икономиката, Администрацията на Президента, Държавна агенция за българите в чужбина, Военна академия, неправителствени организации, Дипломатическия институт и други.

Кръглата маса беше организирана с цел да съдейства за изработване на единна и консолидирана българска позиция по темата и се водеше по правилата Чатъм хаус – след края на срещата участниците могат да обсъждат резултатите от нея, но без да цитират какво е казал конкретен участник. На кръглата маса не присъстваха журналисти.

Според един от участниците, ситуацията в Украйна трябва да се разглежда през призмата на два типа отношения – между Русия и Украйна, и между България и Украйна. Той зададе въпроса каква е крайната цел на случващото се в Украйна и изказа предположение, че целта е всяка една федерална единица да придобие неутралитет, а институциите в Украйна да се отслабят. Ситуацията беше определена като динамична. Наблюдаваме разделение на русофили и русофоби в българското общество, което е безсмислено. Необходимо е да се изследва отражението на кризата в Украйна върху енергийния въпрос, военния сектор и обществото в България.

Друг присъстващ информира, че е сформирана Информационно-аналитична група, която следи ситуацията в Украйна. Ежедневно се изготвя справка, която се изпраща до различните министерства. Правят изводи за рисковете в икономически аспект, за стокооборота, газовите доставки, както

и за отражението върху туристическия поток. Един от изводите е, че на този етап не се прогнозира миграционна вълна от Украйна към България.

В момента в България се изготвя план за действие при извънредни ситуации. В страната има риск при поддържане на военната техника и в частност на руските летателни апарати, при евентуално влошаване на отношенията с Русия. Трябва да се вземе политическо решение за нов боен самолет.

Друг участник акцентира върху сигурността на България и върху зависимостта на поддържане на отбранителните способности от волята на чужда държава. Особено критичен е въпросът за доставка на резерви части, най-вече за авиацията. Той изказа теза, че по-голямата част от българските офицери са русофилски настроени и подкрепят руската позиция. Има засилена кремълска пропаганда в България и в средите на Българската армия. Според него най-голямата опасност е България да бъде колеблива – да няма позиция или да подкрепя Русия за сметка на общата политика на ЕС и НАТО. Страната ни трябва да бъде солидарен и надежден съюзник в НАТО и ЕС преди всичко. Счита, че е необходимо много бързо да се проведе текущият преглед на отбраната. Трябва да се вземат решения за способностите на въоръжените сили, предвид новата ситуация на сигурност в региона и да се освободим от руската зависимост в областта на въоръжението и техниката.

Беше изказана идея за създаване на експертна група за средносрочни политики на България, защото в момента не е ясно кой, къде и как формира политиката на България по отношение на възникналите международни проблеми.

Беше изказана тезата, че Русия желае неутрализирането на Украйна, а не само нейната федерализация. Системата на международните отношения е застрашена и това е най-важното последствие от кризата. Русия е постоянен член на Съвета за сигурност, но нарушава Устава на ООН. Ефектът от кризата в Украйна за България няма да бъде значителен. Отправи се препоръка правителството да се фокусира върху енергийните въпроси, тъй като другите направления на сигурността няма да са толкова значими. Изказа се надежда,

че България ще укрепне като държава-членка на НАТО. Русия трябва да се изолира, а в страната ни бързо трябва да се постигне консенсус.

Беше направено предложение за създаване на Междуведомствена аналитична група, която да подготвя информация и да изготвя превантивен план за действие.

Според един от участниците, газовите доставки могат да се използват за шантаж. България е изправена пред ситуация от типа на тази от 2009 г. България има собствен ресурс от около 15% от необходимото потребление. Трябва да се запълни максимално газовото хранилище в Чирен. Необходимо е да се мисли за възможност за преминаване на алтернативно гориво за ТЕЦ при прекратяване на газови доставки. На този етап няма кардинално решение за освобождаване от зависимост от газовите доставки. Трябва да се работи по завършване на интерконекторите.

По информация на един от участниците в Украйна живеят малко над 200 000 лица с български произход. В Одеска област живеят около 160-180 000 души, а в Запорожка област – около 20 000. Между 4000 и 5000 души придобиват българско гражданство на година. Българската общност в Украйна не е въввлечена в конфликти, поради факта, че в областите, в които те са съсредоточени няма сблъсъци и като цяло запазва неутралитет по отношение на ситуацията. Повечето симпатизират на източните части на страната. Опитът за отмяна на закона за езиците (езиковата автономия) в страната е сериозна заплаха и за българското малцинство там. Отмяната на този закон би довел до ограничаване на правата на малцинствата, което пряко ще рефлектира върху сигурността. При разширяване на конфликта в Украйна има опасност да бъде въввлечена и българската общност. Към България не се очаква бежанска вълна.

Според един от участниците, трябва да е ясно къде е България в противопоставянето между Русия и Украйна. Правителството трябва ясно да действа като член на НАТО и на ЕС. Страната ни трябва да е сред държавите, търсещите политическо решение. Тя трябва да работи чрез НАТО и ЕС за създаване на условия за диалог и да се упражни натиск за намиране на

решение в Украйна. В момента стои въпросът за държавността в Украйна, трябва да се възстанови доверието на гражданите в държавните органи.

Друг участник посочи, че българското общество е разделено, което е в резултат на липсата на достатъчна и обективна информацията за отношенията Русия-Украйна-НАТО. В Украйна правителството е съставено по неконституционен начин. Счита, че българските офицери не толерират политиката на Путин. Постави въпроса за намаляването на бюджета за отбрана и изрази мнение, че фирмите, които са свързани с поддръжката на военната техника, са руско-зависими. Има и други зависимости, не само по линия на доставките на газ и военните доставки, но и по отношение на атомната енергетика и доставките на петрол за единствената ни рафинерия.

Решения в конфликта трябва да се търсят в рамките на диалога и дипломацията. Въпреки, че Путин е непредсказуем, не може да има по-нататъшна ескалация на военния конфликт. Руският интерес е дестабилизация на Украйна, а не завземане на територии.

Беше отбелязана рязката ескалация на напрежението в Украйна в резултат на жертвите от последните сблъсъци. Има също и ескалация на въоръжаването, както от страна на Русия чрез струпване на войски в източните региони, така и от страна на НАТО. Има риск ситуацията да излезе извън контрол. Грешката на украинското правителство е била отмяната на закона за езиците. Поставянето на предварителни условия от двете страни затруднява преговорния процес.

Кризата в Украйна може да доведе до нов етап на световната криза, който най-силно ще засегне Русия, но косвено ще бъде засегната и България.

Един от присъстващите сподели, че българското общество е разделено и това е в резултат от грешен стратегически подход в резултат на което са изкривени очакванията на хората от ЕС и НАТО.

Друг участник сподели, че русофилство и русофобство не са точни термини. Кризата в Украйна трябва да се разглежда в контекста на военно-политическото противопоставяне на различни типове разузнавателни

операции. Русия нарушава споразумението от 1994 година и това е удар срещу международното право. Ново е използването на въоръжени сили без опознавателни знаци.

Участник постави въпроса защо се е случил конфликтът в Украйна. Русия е мислила, че Украйна няма да стане член на НАТО и ЕС, включително в нейните планове не е влизало сключване на споразумение между Украйна и ЕС. За Путин е било неприемливо да губи Крим. Не може да се натиква в ъгъла голяма сила. В момента се води игра на нерви и Путин диктува положението. На Русия може да се влияе чрез икономически мерки, като например да се свали цената на петрола. България трябва да се присъедини към общата политика на ЕС, но трябва да каже какво ще загуби.

Според друг участник, кризата в Украйна е резултат от геостратегическия сблъсък между САЩ и Русия. Навремето Русия не бе интегрирана в евроатлантическите отношения и в настоящия момент се достигна до противопоставяне. Русия иска да си възвърне глобалната тежест и това минава през Украйна. България би могла да работи за по-балансиран подход за решаване на кризата.

Един от участниците посочи, че засега пряка военна заплаха за България няма. Заплахите са основно икономически - за енергоносителите. Възможно е спиране на подаването на газ, например поради опасност от диверсии срещу газопроводите или ако не се постигне договореност с Украйна. Друг риск е намаляването на руски туристи, от което туризмът може да загуби до 80% от приходите, и негативно влияние на пазара на недвижими имоти.

Съществуват заплахи от ядрено замърсяване поради възможни диверсии срещу ядрени установки в Украйна. В Украйна има хранилища на ядрени отпадъци, които не се охраняват. За Русия Украйна трябва да е неутрална държава и няма да позволи създаване на бази на НАТО в нея. Възможен сценарий е да ескалира напрежението и нови градове да бъдат обхванати от бунт за да се провалят предстоящите избори. Русия иска широка федерализация на страната. Тя е склонна да разглежда източните региони

като бъдещ замразен конфликт. Малка е вероятността за широкомащабни военни действия.

Друг участник акцентира върху икономическите заплахи за България, която има хроничен дефицит на платежния баланс. Той може да се увеличи при следните фактори в следствие на конфликта: увеличаване на цените на енергоносителите, увеличаване на цената на инвестиционния капитал и т.н. Трябва да се търсят иновативни политики в отбраната и в други сектори.

Един участник отбелязва, че през последните години България и Украйна са изграждали активно сътрудничество в аграрната област и стокооборотът между двете страни се е удвоил. Кризата ще се отрази негативно на това състояние.

Украйна е голям играч на международния зърнен пазар. Свиването на украинския износ ще повиши международната цена на зърно и ще създаде възможности за българските износители, което може да доведе до дефицит на зърно в България, а оттам и повишаване на цените, вкл. и на хляба. В Украйна се влошава криминогенната обстановка по пътищата и на границите. Много от българските фирми се оттеглят от украинския пазар, заради икономическата и финансова несигурност в страната. Трябва да се търсят компенсации за щетите, които България може да понесе в резултат от украинската криза.